

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจที่รุนแรงปัญหาหนึ่ง เพราะเมื่อเกิดอาชญากรรม นอกจากจะก่อให้เกิดผลเสียหายกับผู้เสียหายที่ได้รับผลโดยตรงแล้ว ยังเป็นผลทำให้ประเทศต้องสูญเสียทรัพยากรในด้านกำลังคน กำลังเงินจำนวนมาก ในการติดตามจับกุมคนร้ายตลอดจนนำคนร้ายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์)

ปัญหาอาชญากรรมนั้นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงคือ “สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้เป็นอย่างมาก โดยในแผนสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นได้กำหนดให้เป็นปัญหาในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมและมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและการประกอบธุรกิจประจำวันของประชาชนอย่างมากซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ได้พยายามทุ่มเทและระดมสรรพกำลังทั้งปวง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน โดยกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ภายใต้ข้อจำกัดทางด้านปัจจัยด้านการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหน้าที่หลักในการป้องกันอาชญากรรม รักษาความสงบเรียบร้อยในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนในสังคม ภารกิจหน้าที่ดังกล่าวจึงนับว่าเป็นภารกิจสำคัญยิ่ง เพราะหากไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศได้ย่อมเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงถือว่างานสายตรวจนั้นมีความสำคัญต่อรากฐานของประเทศ มีภารกิจ สำคัญในการป้องกันอาชญากรรม และให้บริการประชาชน และถือได้ว่าเป็นกระดูกสันหลังของงานตำรวจ ดังพระบรมราโชบายของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ว่า “การจับผู้ร้ายนั้น จะไม่ถือได้ว่าเป็นความดีความชอบแต่นับว่าผู้ร้ายได้กระทำการครบถ้วนแก่หน้าที่เท่านั้น แต่จะถือได้ว่าเป็นความดีความชอบก็ต่อเมื่อได้ปกครองป้องกันเหตุร้ายให้ชีวิตและทรัพย์สินของข้าแผ่นดินในท้องที่นั้น อยู่เป็นสุขพอสมควร” การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจถือเป็นหน่วยงานแรกในกระบวนการยุติธรรม ในฐานะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจมัก

ต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรค ข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่และการตัดสินใจเมื่อต้องเผชิญเหตุที่
จะต้องตัดสินใจในขณะนั้น เป็นงานที่มีเวลาในการตัดสินใจน้อยที่สุด

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาสำคัญที่บ่งบอก หรือชี้วัดสภาพของสังคมและเป็น
ปัจจัยเหตุที่ถ่วงความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม
ยิ่งสังคมแปรสภาพสู่ภาวะความทันสมัย มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีสมัยใหม่
มากเพียงใด ปัญหาอาชญากรรมจะเพิ่มขึ้นเสมือนเงาตามตัวเช่นตัวเช่นกัน ตำรวจเป็นองค์กรรัฐที่
รับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมในสังคมที่มีปัญหาอาชญากรรม
สูง ตำรวจจะต้องเพิ่มความเข้มในการแก้ไขปัญหามากขึ้น จากข้อเท็จจริงในสภาพปัญหาและบทบาท
ความรับผิดชอบดังกล่าวแล้วตำรวจจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้ทันสมัยอยู่เสมอในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะ
เป็นด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เทคโนโลยี ระบบงาน แผนงาน เพื่อให้ปฏิบัติงาน
มีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด (ประชา พรหมนอก, 2540, น. 16-17)

ภารกิจหลักของตำรวจคือการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สำนักงานตำรวจ
แห่งชาติให้ความสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมเป็นอันดับแรก โดยจะเห็นได้จากคำสั่ง
กรมตำรวจที่ 507/1528 ลงวันที่ 30 เมษายน 2528 กำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สายตรวจทั้ง 4
ลักษณะ (สายตรวจจรยนต์ สายตรวจจรจักรยานยนต์ สายตรวจเดินเท้าหรือจักรยานและยามจุด
หรือผู้ยาม) ว่าการปฏิบัติงานของสายตรวจทั้ง 4 ประเภทมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันและให้
บริการประชาชน แนวความคิดในการป้องกันอาชญากรรมโดยใช้เจ้าหน้าที่สายตรวจสืบเนื่องมา
จากทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ที่เน้นการปรากฏตัวของตำรวจจะมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะ
ประกอบอาชญากรรมเพราะความเกรงกลัวที่จะถูกจับกุม ดังนั้นตำรวจสายตรวจต้องแต่ง
เครื่องแบบให้ทะมัดทะแมงหน้าเกรงขาม เห็นได้ง่าย เพื่อเป็นการข่มขวัญยับยั้งอาชญากรรม
การตรวจท้องที่ที่ต้องกระทำโดยต่อเนืองสม่ำเสมอจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่เห็น
เจ้าหน้าที่ตำรวจปรากฏตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่ ขณะเดียวกันจะเป็นการลดช่วงโอกาสผู้ที่ตั้งใจจะ
กระทำความผิดกฎหมาย อีกด้วย (วีรพล กุลบุตร, 2541, น. 11)

การปฏิบัติหน้าที่ของสายตรวจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
“ตำรวจสายตรวจ” ยิ่งเข้าไปมีบทบาทอันโดดเด่นและมีความสำคัญอย่างที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการ
ลาดตระเวนป้องกันอาชญากรรม การเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุเพื่อระงับเหตุร้ายหรือแม้แต่
สกัดกั้นหรือติดตามจับกุมผู้กระทำผิดก็ตาม ตำรวจสายตรวจผู้ประสบเหตุการณ์จึงต้องใช้ดุลย
พินิจและวิจารณญาณ (Police Discretion) อย่างเหมาะสมและชาญฉลาดในการตัดสินใจที่จะ
เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมที่สุดแล้วจึงลงมือปฏิบัติการ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจจึง
อาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งประโยชน์ของผู้อื่นบ้าง แต่ตำรวจทุกคนจะต้องมี

จรรยาบรรณของตำรวจ (Police Ethics) ที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในตัวของผู้ที่ทำหน้าที่ตำรวจเอง (วีรพล กุลบุตร, 2541, น. 12)

เพราะที่ผ่านมามีข่าวจะเป็นเหตุการณ์ ร้อง สวป. วิสามัญฆาตกรรมหนุ่มสติเฟื่องเข้าไป ลักทรัพย์ในวัด เห็นตำรวจกลับวิ่งหนี ยิ่งปั่นชู้ขึ้นฟ้ายังทำหน้าที่ตาซึ่งซังเอาเรื่อง เลยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจยิงตายคาที่

ทั้งนี้เหตุการณ์ดังกล่าวได้นำมาซึ่งความสูญเสียอย่างที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น อีกทั้งยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจขาดหลักยุทธวิธีในการปฏิบัติเมื่อต้องเผชิญเหตุ จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเมื่อต้องเผชิญเหตุ การตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่สายตรวจไม่มีเวลาในการตัดสินใจมากนัก เป็นงานที่มีเวลาในการตัดสินใจน้อยที่สุด ดังนั้นความผิดพลาดของการทำงานของสายตรวจเกิดจากตรงนี้ การตัดสินใจขอสายตรวจในขณะนั้นอาจเกิดผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว ทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่อาจถูกฟ้องอาญาหรือแพ่งได้ ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่สายตรวจมีกระบวนการตัดสินใจ การคิดแก้ไขปัญหาล่วงหน้า มีแบบจำลองในการตัดสินใจเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์ในลักษณะต่าง ๆ และทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของสายตรวจ จะเป็นประโยชน์ในการจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่สายตรวจของผู้บริหารงานสายตรวจ ดังนั้นการพัฒนาสายตรวจให้มีขีดความสามารถเพื่อให้มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในงานสายตรวจ เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสาร สั่งการ ควบคุม และตรวจสอบการปฏิบัติ พร้อมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารแก่สายตรวจอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อทันต่อการระแแสโลกาภิวัตน์ และงานสายตรวจนั้นเป็นหัวใจสำคัญในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจ หากตำรวจยังคงใช้วิธีการในการป้องกันอาชญากรรมแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมาในอดีต โดยไม่มีการพัฒนาหรือหายุทธวิธีใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ปัจจุบันแล้วก็สามารถตามทันอาชญากรรมที่พัฒนารูปแบบไปมากในปัจจุบัน การเพิ่มขีดความสามารถในการตัดสินใจจึงมีความสำคัญในสภาพการณ์ปัจจุบัน การทำงานของสายตรวจมีลักษณะเฉพาะตัวเป็นงานที่ต้องใช้ความคิดและการตัดสินใจภายใต้เวลาอันจำกัด และความกดดันในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญ และหากตัดสินใจผิดพลาดผลจะเป็นอย่างไร เพราะผลของการตัดสินใจนั้นจะเกิดผลมหาศาลกับตัวผู้ตัดสินใจ ดังนั้นจึงควรมีการฝึกฝนและปฏิบัติ เพื่อปรึกษาหาแนวทางวิธีปฏิบัติต่อเหตุการณ์ดังกล่าวไว้เป็นแนวทางหลักของตำรวจสายตรวจ การฝึกเช่นนี้จึงมีผลทำให้สายตรวจมีประสบการณ์ต่อการเผชิญเหตุในหลาย ๆ รูปแบบ และสามารถนำไปแก้ปัญหาในการตัดสินใจเมื่อต้องเผชิญเหตุของสายตรวจ

มูลเหตุจูงใจที่ใช้ในการศึกษา

จากสภาพความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นนักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตลอดจนมีอาชีพรับราชการตำรวจ ได้พบกับสภาพปัญหาในการตัดสินใจในการเผชิญเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ซึ่งสายตรวจจะต้องเป็นผู้ที่ตรวจท้องที่เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตำรวจสายตรวจนอกจากจะป้องกันระงับเหตุโดยไปถึงที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็วเมื่อได้รับแจ้งเหตุแล้ว ตำรวจสายตรวจต้องตัดสินใจในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีเวลาอยู่อย่างจำกัดในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญน้อยมาก สายตรวจแทบไม่มีเวลาคิดต้องรีบตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งและบรรเทาผลร้ายเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อจับกุมต่อสู้กับคนร้ายอีกทั้งอยู่ในสายตาของประชาชนว่าตำรวจจะอย่างไรกับเหตุการณ์นั้น จึงเป็นเหตุจูงใจในการที่จะศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบในการปฏิบัติงานเมื่อสายตรวจต้องเผชิญเหตุในกรณีต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และจะได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดการอบรมแก่สายตรวจต่อไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่สายตรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจ

วัตถุประสงค์ที่ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบการตัดสินใจในการเข้าเผชิญเหตุของตำรวจสายตรวจในแต่ละสถานการณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการเข้าเผชิญเหตุของตำรวจสายตรวจ
3. เพื่อศึกษาแนวทางและพัฒนารูปแบบการตัดสินใจในการเผชิญเหตุของตำรวจสายตรวจ

ขอบเขตที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเผชิญเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจภูธรปากเกร็ด ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นสายตรวจ สังกัดสถานีตำรวจภูธรปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสายตรวจโดยตรง โดยทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเผชิญเหตุของตำรวจสายตรวจ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ปัจจัย หมายถึง เหตุใดก็ตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจรู้สึกว่ามีผลต่อการเข้าเผชิญเหตุ
2. การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการทางเลือกที่มีอยู่หลาย ๆ ทางเลือก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนั้นเมื่อมีการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง ก็ถือได้ว่าเป็นการตัดสินใจแล้ว อย่างไรก็ตามการตัดสินใจที่ถือว่าดีนั้นจะต้องเป็นทางเลือกซึ่งเป็นแนวทางที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
3. การเผชิญเหตุ หมายถึง หลักการทางยุทธวิธีตำรวจที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความปลอดภัย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการคลี่คลายเหตุคับขัน เช่น วิธีการใช้คำพูดประนีประนอม วิธีการใช้อาวุธในการจับกุม วิธีการใช้กำลังจับกุมทันที วิธีการแจ้งผู้บังคับบัญชาและขอกำลังสนับสนุน วิธีการแจ้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ หมายถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจงานปกครองป้องกัน ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อย ทั้งนี้เพื่อเป็นการตัดช่องโอกาสแก่อาชญากรรมในการกระทำความผิดและยังมีหน้าที่ระงับปราบปรามเหตุไม่สงบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเป็นการสร้างสัมพันธอันดีกับประชาชนในชุมชน
5. สถานีตำรวจภูธรปากเกร็ด หมายถึง สถานที่ทำงานที่เป็นที่ทำการของข้าราชการตำรวจ ซึ่งเป็นกองกำกับการหนึ่งที่อยู่ในกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงรูปแบบการตัดสินใจในการเข้าเผชิญเหตุของตำรวจสายตรวจในแต่ละสถานการณ์
2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจในการเข้าเผชิญเหตุของตำรวจสายตรวจ
3. เพื่อให้ได้แนวทางและพัฒนารูปแบบการตัดสินใจในการเผชิญเหตุของตำรวจสายตรวจ